

HAFİZ ƏLİMƏRDANLI

TƏMSİL VƏ ALLEQORİYALAR

Tutmuşdur qərar

Eşşəyə sarayda yer də verdilər,
Əyninə ipəkdən paltar geydilər,
Di gəl ki, eşşək tək tutmuşdur qərar,
Hər səhər yenə də bərkdən anqırar.

Xoruzun təkəbbürü

Xoruz qürur ilə banladı birdən,
Səsimlə günəşi oyadıram mən.

Gör necə güclüyəm, o məndən qorxur,
Gizlənmək istəyir, axtarır çuxur.

Demək, qüvvətliyəm fildən, aslandan,
Mənə bata bilməz heç bir pəhləvan.

Qorxduğum balaca o tülküdəndir,
Yerim siçan oyuğuna uyğun gələndir.

Hörmətli dovşan

Canavar dovşanı görcək əyildi,
Tirəyə-titrəyə salamın verdi.

Zarafat deyildir, qudası aslan,
Soyular dərisi, deyil ha yalan.

Dovşana hər yerdə indi hörmət var,
Sözünə baxmayan cəzasın alar.

Dovşan olmuş idi bir ayı boyda,
Başda oturardı məclisdə, toyda.

Bircə pişik ondan heç qorxmayırdı,
Əzəldən aslanla qan qohumuydu.

Qarğanın xəbərdarlığı

Quşların ümumi yığıncağında,
Qarğa onlara xəbərdarlıq etdi,
Bu gündən hamınız bayquş dilində
Danışın, deməli, qurtardı getdi.

Bülbül cəh-cəh ilə ondan soruşdu,
Səbəb nədədir ki, bəlkə deyəsən?
Bayquş məlumdur ki, çox kobud quşdu,
Zəhləsi hamının gedir deyəsən.

Qanadı təmkinlə qarğa qaldırdı,
Ay yazıq, xəbərin yoxdur, xəbərdən
Bayquş bu yerlərə hakim qoyuldu,
Danışmasan, vəzifəndən gedərsən.

Meyvələrin yarışı

Bir xoş payız axşamı,
Yığılmışdı süfrəyə,
Bağda olan meyvələr.
Söz çatmışdı əriyə,
Mükafat var hərəyə,

Kim daha çox xeyirli,
 Kim daha çox dəyərli,
 Kim xarici, kim yerli,
 Müsabiqə verilmiş,
 Şərtləri də deyilmiş.
 Sözə başladı alma,
 Şübhə yoxdu faydama,
 Hamı qalır qayğıma,
 Mən bu bağın gözəli,
 Birinciyəm deməli.
 Armud dedi bir dayan,
 Olsun sənə həm bəyan,
 Gözəllikdə tayım yox,
 Olsa da rəqibim çox,
 Faydamı hamı bilir.
 Birinci yer mənimdir.
 Durdu ayağa ərək,
 Həngamələr eşitdik,
 Əvvəl gərəkdir bilik,
 Mən ürəyə dərmanam,
 Bunu demişdi anam.
 Faydalı olduğumdan,
 Mükafat almalyam.
 Söhbətə qarışdılar,
 Heyva, üzüm, giləs, nar.
 Təriflədi tək özün,
 Mükafat almaq üçün,
 Yalan-doğru nə ki var,
 Ortalığa qoydular.
 Mövüz* qeyz ilə durdu,
 Bağa baxıb buyurdu.
 Danışsa yerli meyvə,
 Mən də edim əlavə.
 Xarici meyvələrə
 Tay ola bilməz əsla.
 Faydası, həm dəyəri,
 Xarici görkəmləri,
 Xaricdən gələnlərin,
 Şərtə tam cavab verir.
 Məncə birinci edir,
 Məntiq bunu söyləyir.
 Qıraqda dayanmışdı,
 Əzgil bir az qımışdı,
 Heç nə demədi burda,
 Meyvə yeyən bir qurda,
 Pıçıldadı yavaşca.
 Kal olsam da, səbirlə,
 Danışmışam sədrə,
 Razi olub həvəslə,
 Mükafat olur mənim,

Yarısı münsiflərin.
 Heç kəs burda incimirdi,
 Etirazın bildirmir.
 Yalnız şərtə yazılır,
 Kim daha çox xeyirli,
 Kim daha çox dəyərli,
 Kim xarici, kim yerli,
 Mükafat alacaqdır.
 İndi sən kömək etsən,
 Bunları zədələsən,
 Sənə də bir pay çatır,
 Söhbət burdaca qalır.
 * - banan

Eşşək və xoruz

Eşşək xoruz ilə söhbət etdi,
 Sən niyə özünü dartırsan indi,
 Deyirsən günəşi sən oyadırsan,
 Bəs mən...
 Mən də xəbər verərəm həmin o andan.
 Xoruz cavabında belə söylədi,
 Səni də, məni də kim təriflədi,
 Bilsin, günəş özü çıxır hər səhər.
 Hərçənd ki, bizlərə təriflər gələr,
 Nə sənə zəhmətin, nə də ki, mənim,
 Yoxdur heç burada, qoy sənə deyim.

Camış və eşşək

İşıqfor yanan zaman,
 Camış keçirdi yoldan.
 Birdən mercedes tindən,
 Döndü tamam qəfildən.
 Eşşək maşından çıxıb,
 Camışa kinlə baxıb,
 Bərkdən-bərkdən anqırdı.
 Ay eşşək, korsan, nədi?
 Görmürsən maşın gəlir?
 Camış baxdı eşşəyə,
 Başını əy-əy,
 Dedi mən eşşəyəmsə,
 Bəs sən, soruşsa, kimsə,
 Eşşək tamam hirsələndi,
 Diplomum vardır dedi.
 İndi tək dırnaqlıyam,
 Köhlən atla qonşuyam.
 Qohumluğum bir az var,
 Diplom vermişdir qərar.
 Deyib mindi maşına

Yaraşmadan yaşına
Əda ilə boylandı
Bir də camışa baxdı.

Köklər olmasa

Yemişan həsrətlə palıda baxdı,
Söylədi möhtəşəm qamətin vardır.
Sənin ləyaqətin bu qol-budaqdır,
Rəssam tablosuna, sanki soraqdır.
Günəşdə yarpaqlar par-par parlayır,
Bu gözəl qaməti köklər saxlayır.
Mənə köklərdən də söz demək qalır,
Budaqlar köklərlə su, qida alır.
Kökləri kim görür, kim qiymət verir?
İşləyir torpaqda, tərif istəmir.
Köklər işləməsə görkəmin olmaz,
Görünən qamətdən bir əsər qalmaz.
Budaqlar füsunkar görkəm yaradar,
Köklərin əməyi kölgədə qalar.

Qızıl balıq

Qəribə deyilmi həyat qanunu?
Çoxuna bəllidir, bilirlər bunu.
Dünyaya göz açar axar çaylarda,
Yaşayıb dolanar özgə sulara.
Yalnız bircə dəfə doğma diyara,
Dönər qızıl balıq erkən baharda.
Qayıdar eşqinin sorağında o,
Körpə balıqların marağında o.
Bir dəfə bu sevinc həsrətində o,
Həyata son qoyar vətəninə o.

Qabanın sözü

Pələng qonaq çağırdı,
Yubileyidir deyər,
Elanlar yapışdırdı,
Mümkün olan hər yerə.
Oxudular elanı,
Tülkü, çaqqal, canavar.
Düşündülər süfrədə,
Çox şey, yəqin ki, olar.
Bir qaban da oxuyub,
Vurulan bu elanı,
Dedi mən də gərək ,
Gedib görüm oranı.
Yemək, şərab bol olar,

Bir az da mənə çatar.
Mən də yeyib içərəm,
Bir az da keflənərəm.
Həqiqətən süfrədə,
Dünyanın hər yerindən,
Bol-bol yemək, şərablar,
Düzülmüşdür nə desən.
Qaban şərabdan vurdu,
Sağlıq deməkçün durdu.
Dili, ağzı dolaşıb,
Bircə kəlmə söylədi:
"Bu canım qurban sənə!"
Daha heç nə demədi.
Pələng bunu eşitdi,
Bir az da fikrə getdi.
Dedi: "İndi mən toxam,
Artıq yeməklə yoxam,
Bu gün mənə qonaqsan,
Başqa vaxta qalarsan".

Səhv fikir

Xoruz qanad çalıb, bərkdən banladı,
Özünü Günəşi oyadan sandı.
Bir axşam sahibi başını üzdü,
Səhər Günəş yenə üfüqdə yandı.

Lampa

Ətrafa nur verdi lampa yananda,
Kölgələr topladı onun altına.
Bu yerə işığı çatdırdı amma,
Başqa bir lampa da işıq saçanda.

Günəş və ıldırım

İldırım da bəzən Günəşə bənzər,
Alışar bir anlıq, dərhal da sönər.
Canlıya həyatı günəş bəxş edər,
İldırım canlıyı külə döndərər.
İmkani Günəşlə olsa bərabər,
Aləmə büsbütün qəm-kədər gələr.

Tülkü və aslan

Çöllərə baxıram, cürbəcür heyvan,
Yaratmış necə də uca yaradan.
Ellərə baxıram, bir təkdir insan,
Nə qədər olsalar, oxşar da onlar,
Qəlbləri fərqlidir, tülkü və aslan.

Etiraz

Bir dəfə uzunqulaq,
Etiraz etdi bərkdən,
Başqa adlara yamaq,
Məni edirlər hərdən,
Mən bir dəfə batdığım,
Yerə daha batmıram.
Bərkdən dayan desələr,
Dayanıram vəssalam.

Payızda quşlar köçər,
Könülsüz burdan gedər,
Qəlblərində nisgillər,
Gələn yazı yer alar.

Bəs insanlar nə edər,
Özləri də bilməzlər,
Ömür ki, sona yetər,
Vətəni yada salar,
Vətəni yada salar.

Dəniz və qayalar

Dəniz küləkli, dəniz dalğalı,
Dalğalar gurlayır, qəlbi yarı,lı,
Sahilə çırpılır, qayalar susur,
Düşmüşlər elə bil yarıdan aralı.

Hərdən qağayılar bərkdən çıxırır,
Gah qalxır, gah da ki, suya şığıyır,
Gurlayan dənizin elçiləridir,
Bəlkə də barışıq üçün çağırır.

Sahildə qayalar dənizə baxır,
Bir sual onları yandırır yaxır,
Nədir bu həyəcan, nədir gurultu,
Sakitlik olacaq yenə də axır.

Palıd və balta

Palıd ki, yüz yaşlı bir ağac oldu,
Bir neçə budağı tamam qurudu.
Budaqlar kəsilsə yenə qalardı,
Zalım balta onu kökündən vurdu.

Köçəri quşlar

Qayıtdı yenə bahar,
Gəldi köçəri quşlar,
Aydın deyildir nədən,
Bura həsrətdir onlar.

Quşlar da dərək eyləyir,
Gəzməyə özgə diyar,
Ürəkləri söyləyir,
Könüldə Vətən qalar.

Heç olmasa onlardan,
Götürsə ki, insanlar,
Yadigar babalardan,
Torpaq onlara çatar.

Nə bağ qaldı, nə də bulaq

Keçdi bizim güllü bağdan,
Buz bulaqlı qarlı dağdan,
Qonaq gəldi bir gün yalan,
Nə bağ qaldı, nə də bulaq,
Səhra oldu, soldu hər yan.

Zəmanəmizin canavarı

Yığıdılar el-obanı,
Oxudular formanı,
Sürüyə baş çobanı,
Qoydular canavarı.
Deyildi azalmasın,
Qoyun-quzunun sayı.
Bir az dözdü canavar,
Fikirləşdi o ki, var...
Yavaşca verdi qərar.
Şərtə vardır azalsa,
Deməyiblər çoxalsa.
Demək yaxşı baxılsa,
Artar qoyunun sayı,
O da çobanın payı.
Aclıq daha sınımaz,
Kimsə məni qınamaz.

NƏNƏMİN NAĞILLARI

Kəndli və ayı

Payızdır...
 Meşədə yoxdur səs-səmir,
 Yarpaqlar saralmış, qızaran da var,
 Bəzən də quşların səsləri gəlir,
 Görünür hərdən bir barlı ağaclar.
 İlin bu fəslində bir kişi kənddən,
 Meşəylə gedirdi başqa bir kəndə,
 Baxırdı ətrafa yol boyu hərdən,
 Bir armud ağacı gördü qəfildən.
 Armudlar sap-sarı, gəl-gəl deyirdi,
 Gəl ki, ağac özü çox uca idi.
 Kişi bir təhərlə çıxdı ağaca,
 Armuddan yeyərək qalxdı yavaşca.
 By dəm bir ayı da hardansa gəldi,
 Ayı həddən artıq armud sevərdi.
 Amma qurdlusuna əsla dəyməzdi.
 Tökülən xəzəldən bir qədər əzdi,
 Sonra da ağacın yanında gəzdi.
 Tərəddüd etmədən ona dırmaşdı,
 Ayını görən tək kişi bərk çaşdı,
 Daha üstə olan budağa aşdı,
 Armudları yığıb ayı oturdu,
 Bilməyə onların varmıdır qurdu.
 Meyvəni qaldırıb işığa tutdu,
 Kişi sandı. ayı təklif elədi,
 Bərkdən-bərkdən ona sağol söylədi,
 Mən artıq yemişəm özün ye dedi.
 Bərk səsdən ayı da diksindi birdən,
 Yıxıldı ağacdən o dəm qəflətən,
 Boynu ki, qırıldı yerlə zərbədən,
 Ayının canı da çıxdı bədəndən.
 Kişi qorxusundan ağacda qaldı,
 Bir qədər gözləyib ayıya baxdı,
 Gördü ki, nə vaxtdır tərənmiş daha,
 Ağacdən yavaşca, düşdü aşağı,
 Ayını bir daha ölmüş o gördü,
 Dayanıb düşündü, gözünü oydu,
 Bıçağın çıxarıb dərisin soydu.
 Sonra da götürüb çiyinə qoydu,
 Kəndə gedən yola birbaş üz qoydu.
 Yığıldı dost-tanış onun başına,
 Bu nə əhvalatdır dedilər ona.
 Kişi lovğalandı, bu gün meşədə,
 Bir ayı onunla gəldi, gülüşə,
 Məni tanımırdı, ona söylədim,
 Yolunu azma gəl, mən də ki, gedim.
 Dedi ki. səninlə gülüşəcəyəm,

Yıxıb səni sonra bax yeyəcəyəm.
 Hirsələndim, üstünə bir nərə çəkdim,
 Ürəyi partladı, mən də nə edim.
 Dərisin soydum ki, başqası görsün,
 Sözümdən çıxmasın, bəlkə düşünsün.
 Zorbalıq hər zaman çatmaz karına,
 Hərdən bir ağıl da düşsün yadına.

Pişik və pələng

Meşənin kənarında,
 Pələng gördü pişiyi.
 Rıxənd edib bildiyi,
 Köntök dildə söylədi.
 Niyə yoxdur çəlimin,
 Nədir sənin yeməyin?
 Pişik çoxbilmiş idi,
 Pələngə dərhal dedi,
 Vaxt var idi, əvvəllər,
 Olardı o bərabər,
 Pələngə, ya bəbirə,
 Oxşayardı...
 Bir kərə,
 Yaman da acmış idi,
 Ona insan rast gəldi.
 And içərək verdi vəd,
 Qoydu qarşıya sənəd,
 Dedi hər gün ətim var,
 Sən də payın çatar.
 Bir iş verim çox asan
 Siçanları tutarsan
 Razılaşdım onunla,
 İmzaladım qanunla,
 Sənədi dedim götür,
 İmzaya da vur möhür.
 Keçib indi neçə il,
 Yaddan çıxıb şirin dil,
 Siçanları tutmuşam.
 Daha yaddan çıxmışam.
 Günlərlə vermir yemək,
 Hər gün alıram kötək.
 Hərçənd qohumam sənə,
 Düşmüşəm bax bu günə.
 Pələng yaman hirsələndi,
 Dərsini verrəm indi.
 Onu mənə sən göstər,
 Əlbət cəzasın görər.
 Bu dəm yolla harasa,
 Bir qoca əldə əsa.

Yavaş-yavaş gedirdi,
 Onu pişik göstərdi,
 İnsan bax odur dedi.
 Pələng sıçradı koldan,
 Nərilədi ucadan.
 Dostum pişik dünəndən,
 Şikayət edir səndən,
 De görüm, niyə, nədən,
 Onu sən yedirtmirsən.
 Qoca işi anladı,
 Pişiyə nəzər saldı.
 Təmkinimi pozmadan,
 Dedi düz deyir pişik,
 Etmışəm ona pislik.
 Hər cəzaya layiqəm,
 Bircə çuval deyirəm,
 Məni qorxudur yaman,
 Aqlım olur başımdan.
 Ondən halım yamandır,
 Qanıma bərk qaraldır,
 Çiyimlədir, görürsən,
 Onun içinə girsən,
 Sonra çıxsan qəfildən,
 Qorxudan canım çıxar,
 Pişik də razı qalar.
 Pələng eşitcək bunu,
 Dedi bəri ver onu.
 Gör necə toy tuturam,
 Çuvalda otururam,
 Çıxıb nərə çəkərəm,
 Səni mən çərrədərəm.
 Pələng çuvala gircək,
 Qoca pişiklə gerçək.
 Çuvalı bağladılar,
 Yadına da saldılar.
 Olub keçən günləri,
 Vurdular kötəkləri,
 Əzişdirib yamanca,
 Sonra açdı astaca,
 Torbanı fəndgir qoca.
 Pələng çıxdı oradan,
 Şükr eylədi ucadan,
 Yavaşca miyoldadı,
 Demə pişik haqlıdı,
 Mən də gördüm dadını
 Kötəklə əhvalını
 Baxmadan heç geriyə
 Üz tutdu o meşəyə,
 Söz tapmadı deməyə.
 Lovğa pələngi sonra,
 Görən olmadı daha.